

Introductie proefflessen Grip op lezen

Grip op lezen is een nieuwe methode voor begrijpend en studerend lezen voor groep 4 tot en met 8 van het basisonderwijs. De methode staat boordevol spannende, grappige en informatieve teksten die kinderen boeien en hun aandacht vasthouden. Bovendien is *Grip op lezen* een compacte en gebruiksvriendelijke methode op basis van de 7 evidence-based leesstrategieën. Met 1 les in de week wordt aan alle eisen voldaan die gesteld worden aan begrijpend en studerend lezen.

Probeer 1 of 2 lessen uit en ervaar zelf hoe de methode *Grip op lezen* werkt. De eerste les is een instructieles en de tweede les een les zelfstandig werken met hetzelfde lesdoel.

De leerkracht

Voor de leerkracht is de handleiding uitgangspunt. Bekijk de volgende zaken:

- Het **leerlingmateriaal** staat op ware grootte afgebeeld.
- De **doelen** en de **strategie** van deze les staan bovenaan de pagina.

Onderaan de pagina staan de **activiteiten** beschreven die horen bij deze les. Bovenaan elk kadertje staat een tijdsindicatie voor de activiteit vermeld.

- De gele kadertjes duiden op leerkrachtgebonden activiteiten.
- De blauwe kadertjes duiden op activiteiten die de kinderen zelfstandig uitvoeren.
- De witte kadertjes verwijzen naar activiteiten voor of na de les.
- Aan de handleiding hebben we de zogenaamde **spiekbriefjes** toegevoegd. Het is leerlingmateriaal dat de kinderen houvast biedt bij het werken met de leesstrategieën van *Grip op lezen*. De spiekbriefjes staan achterin elk werkboek en kunnen ten allen tijden geraadpleegd worden.

Elke les duurt 45 minuten. Een proefles kan wat meer tijd vragen omdat de structuur en de werkwijze voor u en de kinderen niet bekend is.

De kinderen

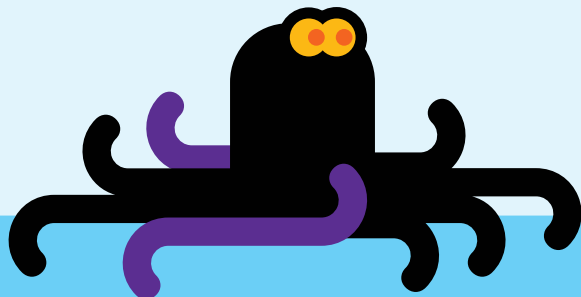
Voor de kinderen is het leesboek met de daarbij horende opdrachten uit het werkboek uitgangspunt. Bekijk de volgende zaken:

- Bovenaan de pagina's uit het werkboek staan de **doelen** van de les beschreven.
- Aan het eind van de les staat een kader met uitleg van **moeilijke woorden** en uitleg van **begrippen**.
- Elke les eindigt met een **reflectieopdracht** en een 1 of meerdere extra opdrachten.
- Wijs de kinderen op de **spiekbriefjes** (les 2). Deze bieden houvast bij het toepassen van de strategieën.

Wij hopen dat elke leerkracht zelfs bij de proefles het gemak ervaart van deze compacte methode en dat de kinderen spelenderwijs Grip op teksten krijgen.

Veel succes met de proefflessen.

Het team van *Grip op lezen*.

Meer weten: www.gripoplezen.nl

Spiekbriefjes

DOEL BEPALEN: Waarom lees ik de tekst?

Ik heb een leesdoel:

Ik zoek informatie, ik wil lezen voor mijn plezier of ik wil weten hoe ik iets moet doen.

Een schrijver heeft een schrijfdoel:

Hij geeft informatie, bezorgt plezier of legt uit hoe je iets moet doen.

Soms lijkt het alsof een schrijver informatie geeft, terwijl hij een ander doel heeft: Bijvoorbeeld reclame maken.

VOORSPELLEN: Waar gaat de tekst over?

1. Ik kijk naar de titel, de illustraties, de vorm, de bron en andere kenmerken van een tekst.
2. Ik krijg een idee over wat voor soort tekst het is, over het onderwerp en de inhoud van de tekst.
3. Tijdens het lezen controleer ik of mijn verwachtingen juist zijn.

Ik zie een schema en veel informatie over boter. Het lijkt een informatieve tekst over boter. Ik zie ook het logo van een bekend bedrijf bij de tekst. Het zal dus wel reclame zijn.

VOORKENNIS OPHALEN: Wat weet ik al over het onderwerp?

Ik weet over veel onderwerpen al iets. Dat kunnen feiten en meningen zijn.

- Feiten kan iedereen controleren.
 - Een mening is van mijzelf. Ik heb daar argumenten voor.
- Ik verander van mening als ik betere argumenten lees of hoor.

HERSTELLEN: Wat doe ik als ik het niet meer snap?

Soms lees je een zin die niet letterlijk zo bedoeld kan zijn.

De juf noemt Lisa een 'laatblooier'.

Toch snap je de betekenis. Je weet dat de zin figuurlijk bedoeld is.

Bij zo'n beeldspraak lees je tussen de regels door.

Juf bedoelt: Bij Lisa lukt het ook, maar het kost wat meer tijd.

Ik lees:
Hij viel met zijn neus in de boter.
Ik snap dat dit figuurlijk bedoeld is.
Het betekent: Hij had geluk.

Hulpmiddel

Dit zijn de spiekbriefjes die horen bij groep 8. Ze dienen als geheugensteuntje. De kinderen vinden ze achterin hun werkboek. Er wordt tijdens de les vaak verwezen naar de spiekbriefjes. Stimuleer het gebruik ervan. Het is goed als kinderen niet gaan raden, maar bij twijfel even teruggrijpen naar een spiekbriefje en lezen hoe het ook al weer zit.

Deze spiekbriefjes zijn ook te vinden op het digibord.

VRAGEN STELLEN: Welke vragen zie ik in de tekst?

Elke tekst kun je opdelen in alinea's.

Die alinea's geven meestal antwoord op een WH-vraag.

Daarmee geef je de tekst **structuur**.

Door vragen te stellen kun je een tekst beter **onthouden**.

SAMENVATTEN: Hoe vat ik de tekst samen?

Ik kan een tekst samenvatten om hem beter te onthouden.

Ik weet dat het belangrijkste van de tekst in de **kern** staat.

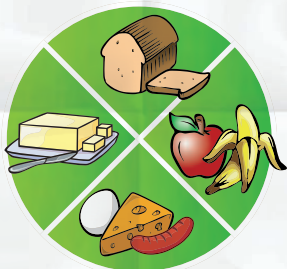
Soms is de conclusie ook belangrijk.

Die staat in het slot van de tekst.

VISUALISEREN: Welk plaatje past bij de tekst?

Ik zie een plaatje of een schema voor me als ik lees.

Die plaatjes helpen om **verbanden** in een tekst te zien.

Juf: "Jan, noem eens vier dingen waar melk in zit."

Jan: "boter, kaas en twee koeien."

Opzoekvaardigheden

Ik kan **zoektermen** en **trefwoorden** bij een tekst bedenken, om hiermee informatie te zoeken in verschillende bronnen.

Ik weet dat niet alle bronnen **betrouwbare** informatie geven. Daarmee houd ik rekening bij het kiezen van mijn bronnen.

Informatie en meningen vergelijken

Op grond van dezelfde feiten kun je toch **van mening verschillen**.

Ik kan de **argumenten** herkennen die iemand voor zijn mening heeft. Bovendien weet ik dat een schrijver niet altijd alles letterlijk bedoelt.

Zelf kan ik ook argumenten bedenken voor of tegen een mening.

Lesdoelen

- De kinderen halen voorkennis op in de vorm van een eigen mening en argumenten.
- De kinderen leren de volgende begrippen: het feit, de mening, het argument.

BLOK 2 • LES 1 • WAR CHILD

1 **Kindsoldaat**

Die nacht schrok Moses zich een ongeluk. Ineens hoorde hij overal angstig gegil en geschreeuw. Even later stond hij oog in oog met de gevreesde soldaten van het rebellenleger van Soedan. Ze ronselden kinderen van Moses' leeftijd om hen op te leiden als kindsoldaat. Moses was bijna twaalf ...

'Loop door!' Moses kreeg een harde duw met een geweer in zijn rug. Maar hij was al zo moe. Hij liep al dagen op blote voeten, zonder eten en drinken. Hij moest alle bevelen opvolgen. Straks kwamen ze weer bij een dorp aan en moest hij helpen het dorp in brand te steken en andere kinderen te ronselen voor het leger. Net zoals dat bij hem was gebeurd. Na twee jaar lukte het Moses te ontsnappen, maar die vreselijke ervaringen als kindsoldaat draagt hij de rest van zijn leven met zich mee.

2

MOSES WERD OPGEVANGEN DOOR MENSEN VAN DE ORGANISATIE WAR CHILD. DIT IS DE VISIE VAN WAR CHILD.

Miljoenen kinderen groeien op in een oorlog. Ze worden geconfronteerd met geweld, verlies en verwoesting. Kinderen die een oorlog meemaken kunnen zich niet op een normale manier ontwikkelen. Kinderen horen niet thuis in oorlog. Nooit. Ze hebben het recht op te groeien in vrede. Zowel tijdens als na gewapende conflicten moeten kinderen en jongeren in een veilige omgeving kunnen opgroeien en zich ontwikkelen. Als kinderen zich ontwikkelen tot evenwichtige volwassenen, kunnen zij conflicten voorkomen of helpen oplossen. Deze nieuwe generatie vormt de hoeksteen van een vreedzame toekomst.

De landen waar War Child werkt

18

Vóór de les

- 1 Laat zwakkere lezers de teksten van deze les vast beluisteren met behulp van de audio-versie. Laat ze meelesen met de voorgelezen teksten in het leesboek.

Start van de les

10

- 1 Vraag enkele kinderen te vertellen wat zij al weten over de woorden: kindsoldaat en War Child. Schrijf de woorden op het bord en maak bij beide begrippen een woordweb. Vraag even later wat beide woorden met elkaar te maken kunnen hebben? Concludeer na dit gedeelte van de les dat de kinderen al best veel voorkennis over beide onderwerpen hebben.
- 2 Leg de strategie van deze les uit: Bijna altijd als je begint te lezen, weet je al iets over het onderwerp. Misschien heb je er al eerder iets over gelezen of heb je er een tv-programma over gezien. Die voorkennis helpt je bij het begrijpen van de nieuwe tekst die je over dat onderwerp leest. Je hebt vaak ook een mening over een onderwerp. Voor die mening heb

3 EEN ZANGER ALS AMBASSADEUR

De zanger Marco Borsato is ambassadeur voor War Child. Hij vindt het vreselijk wat er met kinderen in oorlogsgebieden gebeurt. Hij wil aan het Nederlandse publiek uitleggen wat War Child voor deze kinderen doet. War Child organiseert voor hen allerlei creatieve activiteiten, ook met muziek. En muziek is Marco Borsato's passie! Speciaal voor War Child is het nummer *De Speeltuin* geschreven. Een ode aan vrede voor alle kinderen.

Hieronder een fragment uit dat lied.

Door kapotgeschoten straten
Zonder vader, zonder land
Loop je hulpeloos verlaten
Aan je moeders warme hand

Als een schaap tussen de wolven
Naar bestemming onbekend
En niemand ziet hoe klein je bent
Niemand ziet hoe klein je bent

Morgen zal het vrede zijn
Zal de zon je strelen
Zal de wereld weer een speeltuin zijn
En kun je rustig spelen

4 WAR CHILD IN NEDERLAND

War Child helpt niet alleen in landen waar oorlog is, maar ook in Nederland. Hier wonen veel kinderen die alleen of met hun ouders uit oorlogsgebieden zijn gevlucht. Het gaat om duizenden kinderen van asielzoekers.

Deze kinderen zijn afkomstig uit landen waar geweld en onderdrukking deel uitmaken van het dagelijks leven. Ze hebben indringende ervaringen achter de rug en hun vertrouwde leven en omgeving achter zich moeten laten. Vaak volgt een nog jarenlang onzeker bestaan in Nederland.

je argumenten. Nadat je de tekst hebt gelezen, weet je waarschijnlijk weer meer over het onderwerp. Je hebt je kennis uitgebreid. Voor de mening die je had, heb je mogelijk nog een argument gelezen. Het kan ook zijn dat jouw voorkennis niet klopte en dat je van mening verandert. Ook dan heb je meer geleerd over het onderwerp.

- 3 Voordat je gaat lezen bedenk je:
 - Wat weet ik al over het onderwerp?
 - Wat vind ik van het onderwerp?
- 4 Nadat je gelezen hebt bedenk je:
 - Heb ik nieuwe informatie gekregen?
 - Klopte mijn voorkennis?
 - Blijft mijn mening gelijk of is mijn mening veranderd?

Instructie bij tekst 1

- 1 Stel tijdens deze instructie geen vragen. Doe hardop denkend de strategie voor. Lees de lestitel en de titel van de eerste tekst voor. *Ah, daar hebben we het net over gehad. Ik weet niet hoe het is om in oorlog te leven. Het lijkt me heel erg. Je ziet dan mensen om je heen lijden. Misschien wel je familie of vrienden. Altijd angst. Je nooit veilig voelen. En als kindsoldaat word je gedwongen om nog mee te vechten ook. Ik vind het ook raar dat er kindsoldaten bestaan. Oorlog hoort niet bij kinderen.*
- 2 Lees de hele tekst hardop voor. *Het klopt wat ik dacht: het is echt heel erg om kindsoldaat te moeten zijn.*

Lesdoelen

- De kinderen halen voorkennis op in de vorm van een eigen mening en argumenten.
- De kinderen leren de volgende begrippen: het feit, de mening, het argument.

BLOK 2 • LES 1 • WAR CHILD

Doel van de les:

Je leert dat wat je al over een onderwerp weet op te halen in de vorm van een eigen mening en argumenten. Na het lezen kijk je of je je mening moet bijstellen.

➔ **Maak eerst opdracht 1. Lees de teksten nog niet.**

- 1 Je leest twee meningen over kindsoldaten.
Streep wel of niet door en vul de zin aan met een argument.

'Ieder kind zou een tijdje kindsoldaat moeten zijn.'

Ik ben het hier wel|niet mee eens, omdat bijvoorbeeld:
oorlog niet bij kinderen hoort.

'Wie eenmaal kindsoldaat is geworden, blijft dat de rest van zijn leven.'

Ik ben het hier wel|niet mee eens, want bijvoorbeeld:
ik denk dat je nooit meer kunt ontsnappen.

- 2 **Wat is een rebellenleger, denk je? Schrijf op.**

Bijvoorbeeld: Ik denk dat het een leger is van boze mensen.

➔ **Lees tekst 1.**

- 3 Is de mening die je bij opdracht 1 gaf veranderd?
Streep wel of niet door en vul de zin aan met een argument.

Mijn mening is wel|niet veranderd, want

Bijvoorbeeld: ik wist niet dat je kon ontsnappen uit het rebellenleger.

- 4 **Is je mening veranderd over wat een rebellenleger is? Schrijf op.**

Mijn mening is wel|niet veranderd, want

Bijvoorbeeld: het lijkt er meer op dat ze tegen de burgers vechten. Ik dacht dat ze voor hun vrijheid vochten.

- 5 'Het is niet zo erg om kindsoldaat te zijn als je voor dat werk gewoon goed betaald krijgt.'

Wat vind je van die mening? Schrijf op. Geef ook argumenten.

Ik ben het hier wel|niet mee eens, want

Bijvoorbeeld: dan geldt nog steeds dat kinderen niet thuishoren in een oorlog.

- 6 War Child helpt kinderen in oorlogsgebieden.
Welke woorden verwacht je in een tekst over het werk van War Child?

Onderstreep die woorden.

oorlog – geweld – vakantie – geld – school – kinderen – verre landen – geluk – onrecht – wapens – ruzie – televisie

- 7 Stel dat je in opdracht 6 het woord 'ruzie' hebt onderstreept.

Welk argument zou je daarvoor kunnen bedenken? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: Oorlog is eigenlijk een enorme ruzie tussen landen of mensen.

16

Samenwerkend leren

05

- 1 Laat de kinderen in tweetallen opdracht 1 tot en met 4 maken. Ze mogen zachtjes overleggen. Help zwakkere lezers met deze opdrachten aan de instructietafel.
- 2 Leg de groep na vijf minuten stil. Controleer of de kinderen begrijpen wat ze moeten doen. Zeg dat ze hierna, tijdens het zelfstandig werken, niet mogen overleggen. Wijs nog even op de spiekbriefjes in het werkboek. Die mogen altijd gebruikt worden.

Zelfstandig werken

20

- 1 Laat de kinderen de overige opdrachten van deze les maken. Wijs op de uitleg van moeilijke woorden in het grijze kader aan het eind van de les. Hier kan ook de uitleg van aangeboden begrippen staan (*Hoe zit het?*).
- 2 Geef eventueel verlengde instructie aan zwakkere lezers. Werk samen met hen aan de instructietafel.
- 3 Loop tijdens het zelfstandig werken enkele keren langs alle kinderen. Bemoedig of complimenteer de kinderen en help degenen die dit nodig hebben.

- 8 Kies een woord dat je bij opdracht 6 onderstreept hebt. Vul in. Geef ook het argument dat je hiervoor had.

Bij opdracht 6 koos ik bijvoorbeeld: *school* omdat
 bijvoorbeeld: *je de kinderen volgens mij helpt als je ze naar school laat gaan.*

➔ Lees tekst 2.

- 9 Waarom heeft War Child een bekende zanger gevraagd om ambassadeur voor hen te worden, denk je? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: *Die geeft veel bekendheid aan War Child.*

➔ Lees tekst 3.

- 10 Wat vind jij ervan dat Marco Borsato War Child helpt? Schrijf je mening op.

Bijvoorbeeld: *Goed, want hij heeft het heel druk en maakt toch tijd vrij voor een goed doel.*

➔ Lees tekst 4.

- 11 Wat vind jij van de volgende stelling?

War Child moet zich niet beperken tot hulp aan kinderen in oorlogsgebieden.

Vul in en schrijf op.

Ik ben het daar wel niet mee eens, want

bijvoorbeeld: *kinderen die naar Nederland zijn gevlucht hebben ook hulp nodig.*

KIJK TERUG

- 12 Over veel onderwerpen weet je al iets. Ook heb je over veel onderwerpen een mening.

Verandert je mening altijd als je nieuwe teksten leest? Schrijf je mening hierover op.

Bijvoorbeeld: *Nee, soms lees ik niets nieuws en blijft mijn mening hetzelfde.*

EXTRA ✨

- 13 In de tekst staat: 'Vaak volgt een nog jarenlang onzeker bestaan in Nederland.'

Hoe komt dat, denk je? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: *Veel asielzoekers weten niet of ze in Nederland kunnen blijven. Dat vooruitzicht maakt veel kinderen bang en onzeker.*

Woorden:

het rebellenleger: een groep soldaten die tegen de regering zijn
ronselen: met geweld mensen overhalen om voor jouw zaak te vechten

de visie: de mening

de ambassadeur: hier: een bekend persoon die een organisatie zoals War Child helpt

de ode: een verhaal of gedicht om iemand te eren

het asielzoekerscentrum: een opvangtehuis voor mensen die uit hun land gevlucht zijn

Hoe zit het:

het feit: iets wat echt waar is, of echt gebeurd is. Iedereen kan het controleren.

de mening: wat je van iets of iemand vindt. Dat kan voor iedereen anders zijn.

het argument: de reden waarom je iets vindt

Nabespreken

- Bespreek de volgende vraag. Geef positieve feedback aan de kinderen.
 - Bij de start van de les spraken we over War Child en kindsoldaten. Je voorkennis werd daarmee geactiveerd. Hoe kwam je aan die voorkennis? (Door programma's op televisie bijvoorbeeld.) Wat wist je bijvoorbeeld nog niet? Wist je ook al dat War Child in Nederland werkt? En kende je Marco Borsato als ambassadeur van War Child? Door het lezen heb je jouw voorkennis dus uitgebreid.
- Je hebt de teksten gelezen. Wat vind je van het werk dat War Child doet? War Child gebruikt de volgende zin (missie): Je kunt een kind wel uit de oorlog halen, maar hoe haal je de oorlog uit een kind?
- Bespreek de kijk terug-opdracht (reflectie).

Toepassen

Het is van belang dat kinderen samenhang zien tussen de verschillende domeinen waarin ze onderwijs krijgen. Gebruik de kennis en strategieën uit de les begrijpend en studerend lezen ook in andere lessen.

Twee voorbeelden:

- Begin bij nieuwe lessen bewust met het ophalen van voorkennis. Benoem de term *voorkennis* expliciet.
- Bespreek na die les ook de vragen: Heb je nieuwe informatie gekregen? Klopte je voorkennis? Is je mening hetzelfde gebleven of veranderd?

Lesdoel

- De kinderen halen voorkennis op in de vorm van een eigen mening en argumenten.

BLOK 2 • LES 2 • TORNADO'S

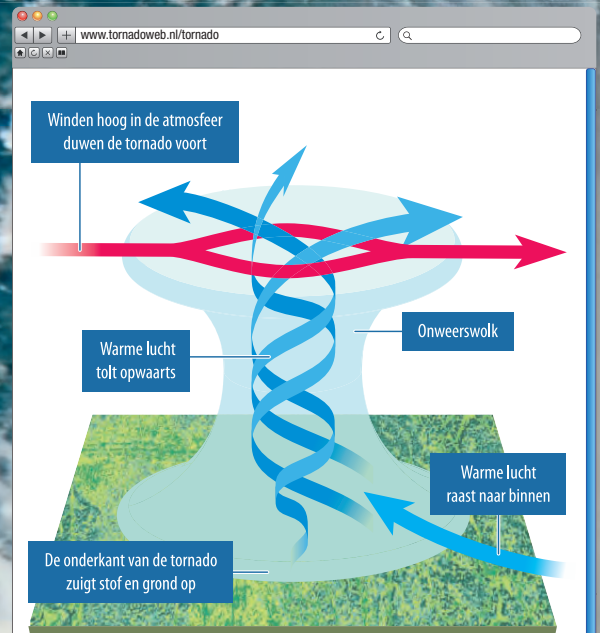

1 Dood en verderf

Het plaatsje Joplin in de VS is vannacht geteisterd door een tornado. Een Nederlandse ooggetuige vertelt: 'Het leek eerst niet zo ernstig, maar uiteindelijk bleek het een allesverwoestende tornado. Een strook van ruim anderhalve kilometer breed, dwars door de stad, is totaal weggevaagd.'

In Nederland kennen we nauwelijks tornado's en zo een als deze valt ook niet te beschrijven.

Tegen zoveel natuurgeweld kan niemand zich beschermen: je hebt geen schijn van kans. Alleen onder de grond, in de kelder, ben je veilig. Tot nu toe zijn er in Joplin 87 doden geteld. Maar mensen zoeken nog steeds met honden tussen het puin om te kijken of er nog enig teken van leven is. Het is gewoon niet te begrijpen, zoveel dood en verderf.

2 Zo ontstaat een tornado

De meest vernietigende soort tornado (die vooral in Amerika voorkomt) ontstaat meestal door een zware onweersbui, die supercell genoemd wordt. Zo'n supercell onderscheidt zich van andere onweersbuien doordat de wolk zelf al een beetje draait. Bovendien kan deze onweersbui wel uren doorgaan, terwijl een gewone bui met een paar uur wel ophoudt. Als de supercell blijft draaien, komt er steeds meer lucht bij die mee gaat draaien. De supercell groeit als het ware en middenin de wolk ontstaat een ronddraaiend vacuüm. Zodra deze tornado de grond raakt, gaat hij tekeer als een enorme centrifuge. Hij zuigt alles van de grond op en spuugt het er van boven uit!

20

Vóór de les

- 1 Laat zwakkere lezers de teksten van deze les vast beluisteren met behulp van de audio-versie. Laat ze meelesen met de voorgelezen teksten in het leesboek.

Start van de les

05

- 1 Laat de kinderen het spiekbriefje voor zich nemen. Zeg dat het in deze les gaat om de vraag 'Wat weet ik al over het onderwerp?' Vaak weet je al iets over het onderwerp van de tekst. Je hebt er eerder iets over gelezen, gezien of gehoord. Voordat je begint met lezen, bedenk je wat je al weet over het onderwerp. Ook heb je soms een mening over het onderwerp. In een tekst lees je vaak iets over het onderwerp wat je nog niet wist. Dat heb je dan geleerd. Je (voor)kennis is groter geworden. Het kan ook zijn dat je mening over het onderwerp door de informatie in de tekst verandert.

3 Tornado's in Nederland?

In Nederland hebben we maar zelden te maken met een tornado. Wij kennen wel windhozen. Die zijn te vergelijken met een tornado, maar ze zijn veel kleiner en minder gevaarlijk. Ze komen bijna alleen 's zomers voor bij zware onweersbuien. Een windhoos is een wervelwind met een trechtervormige slurf, maar krijgt zelden de kracht van een Amerikaanse tornado. De afgelopen honderd jaar is dat maar een paar keer voorgekomen.

Toch kan een windhoos veel ellende veroorzaken. In Gelderland kwam iemand om het leven toen een windhoos over een camping trok. Tientallen caravans werden door de kracht van de windhoos door de lucht geslingerd en kwamen soms tientallen meters verderop weer naar beneden.

4

STORMJAGERS

Ben jij klaar voor de meest indrukwekkende natuurervaring van je leven?

Gaat je hart sneller kloppen als je denkt aan het jagen op de meest geweldige stormen in het hart van Tornado Alley.

Wil je verbazingwekkende tornado's, stormen en oogverblindende bliksem zien?

Wil je op expeditie gaan met een paar van de beste stormjagers van de wereld?

Als het antwoord op deze vragen een volmondig 'Ja!' is, bekijk dan ons tourschema op onze website en plan vandaag nog het grootste natuuravontuur van je leven!

Ons record is elf tornado's in een tour!

Boek snel voor de laagste prijs.

Lesdoel

- De kinderen halen voorkennis op in de vorm van een eigen mening en argumenten.

BLOK 2 · LES 2 · TORNADO'S

Doel van de les:

Je leert dat wat je al over een onderwerp weet op te halen in de vorm van een eigen mening en argumenten. Na het lezen kijk je of je je mening moet bijstellen.

➔ **Maak eerst opdracht 1 en 2. Lees de teksten nog niet.**

- 1** Wat weet je al over tornado's?
Zet een kruisje in het juiste hokje.

	mee eens	niet mee eens
Tornado's zijn altijd levensgevaarlijk.		X
In Nederland komen heel regelmatig tornado's voor.		X
Door een tornado kunnen mensen dodelijk verongelukken.	X	
Een windhoos lijkt op een tornado, maar is veel minder gevaarlijk.	X	
Een flinke tornado kan een auto optillen.	X	

- 2** De titel van tekst 1 is: *Dood en verderf*.
Kun je die titel ook zetten boven het verslag over een tsunami?

Welk argument heb je voor die mening? Schrijf op.

Bijvoorbeeld: Ja, want bij een tsunami komen ook veel mensen om en worden hele dorpen verwoest. Dood en verderf dus!

18

➔ **Lees tekst 1.**

- 3** Tekst 1 is het verhaal van ooggetuigen.
Hoe denk je over het verslag van een ooggetuige?
Kruis jouw antwoorden aan.

- Een ooggetuige is meestal onbetrouwbaar.
- Verschillende ooggetuigen kunnen heel verschillende verhalen vertellen.
- Een ooggetuige weet het best wat er gebeurd is.
- Het journaal zou niet gemaakt kunnen worden zonder ooggetuigen.

- 4** Je las tekst 1. Heb je nieuwe kennis opgedaan?
Kies een antwoord en maak de zin af.

Ja, *bijvoorbeeld: ik wist niet dat je echt geen schijn van kans hebt. Alleen onder de grond.*

Nee, *bijvoorbeeld: ik had deze informatie al eerder gehoord en gelezen.*

- 5** Welke voorkennis heb je over het ontstaan van tornado's?
Kruis jouw antwoord aan. Kies je antwoord 2, maak dan de zin af.

- Ik weet niets over het ontstaan van tornado's.
- Ik weet dat *bijvoorbeeld: het te maken heeft met grote verschillen tussen warme en koude lucht. De warme lucht wil omhoog en soms gaat dat ineens heel snel.*

Zelfstandig werken

30

- 1 Laat de kinderen de opdrachten van deze les maken. Wijs op de uitleg van moeilijke woorden in het grijze kader. Hier kan ook de uitleg van aangeboden begrippen staan (*Hoe zit het*).
- 2 Geef eventueel verlengde instructie aan zwakkere lezers. Werk samen met hen aan de instructietafel.
- 3 Loop tijdens het zelfstandig werken enkele keren langs alle kinderen. Bemoedig of complimenteer de kinderen en help degenen die dit nodig hebben.

➔ Lees tekst 2.

6 Hoe ontstaat een zware tornado?
Schrijf de nummers van de zinnen in de juiste volgorde in het pijlschema.

- 1 Zodra hij de grond raakt, verwoest hij alles.
- 2 Door dat groeien en draaien ontstaat in het midden van de supercell een soort vacuüm.
- 3 Een supercell begint meestal als een hevige onweersbui.
- 4 Dan komt er steeds meer lucht bij; de supercell groeit.
- 5 Die onweerswolk zelf draait al een beetje.

3 → 5 → 4 → 2 → 1

7 Streep door en vul in.

Mijn mening over het ontstaan van een zware tornado is wel niet veranderd, want bijvoorbeeld: ik wist niet dat tornado's moeten groeien en dat er vaak onweer bij hoort.

➔ Bekijk de foto bij tekst 3.

8 Zou dit een foto kunnen zijn die in ergens in Nederland gemaakt is?
Schrijf je mening op. Geef daar argumenten voor.

Bijvoorbeeld: Ik denk van wel. Bij een heel hevige storm kan zo iets hier ook wel gebeuren.

9 Zou dat wat je op de foto ziet, het gevolg kunnen zijn van een tornado?

Schrijf je mening op. Geef minstens één argument voor je mening.

Bijvoorbeeld: Dat kan wel, maar niet in Nederland. Hier komen geen tornado's voor.

10 Test je voorkennis.

Met welke uitspraken ben jij het eens?
Zet een kruisje in het juiste hokje.

	mee eens	niet mee eens
Een windhoos kan ook gevaarlijk zijn.	X	
Een windhoos is niet sterk genoeg om iets op te tillen.		X
Windhoos is het Nederlandse woord voor tornado.		X
Een windhoos is minder krachtig dan een tornado.	X	

Woorden:

- teisteren:** iets of iemand flinke schade of last bezorgen
- de ooggetuige:** iemand die iets met eigen ogen heeft gezien
- zich onderscheiden:** opvallen, anders zijn dan de rest
- het vacuüm:** een ruimte zonder lucht, luchtledig
- de wervelwind:** wind die heel snel ronddraait
- de expeditie:** een wetenschappelijke ontdekkingsstocht

Hoe zit het:

- het feit:** iets wat echt waar is, of echt gebeurd is. Iedereen kan het controleren.
- de mening:** wat je van iets of iemand vindt. Dat kan voor iedereen anders zijn.
- het argument:** de reden waarom je iets vindt

Lesdoel

- De kinderen halen voorkennis op in de vorm van een eigen mening en argumenten.

BLOK 2 • LES 2 • TORNADO'S

➔ Lees tekst 3.

- 11 Bekijk je antwoorden bij opdracht 10 nog eens goed. **Zou je een of meer antwoorden nu anders invullen? Kies ja of nee en vul in.**

Ja|Nee, want *bijvoorbeeld: ik dacht eerder niet dat een windhoos zoveel kracht kon hebben.*

- 12 Welke mening vind je niet terug in tekst 3? **Kruis het juiste antwoord aan.**

- Een windhoos krijgt zelden de kracht van een Amerikaanse tornado.
- Windhozen komen bijna alleen voor bij zware onweersbuien.
- Windhozen zijn veel kleiner en gevaarlijker dan de tornado's in Amerika.
- Caravans kunnen door een flinke windhoos tientallen meters door de lucht geslingerd worden.

➔ Lees tekst 4.

- 13 In tekst 4 lees je: 'Wil je verbazingwekkende tornado's, stormen en oogverblindende bliksem zien? Wil je op expeditie gaan met een paar van de beste stormjagers van de wereld?' **Wat doe jij? Schrijf je mening en een argument op.**

Het lijkt me *bijvoorbeeld: superdom om te doen. Veel te gevaarlijk!!*

- 14 **Doe-opdracht**
In deze les heb je veel kennis opgedaan over tornado's en windhozen. **Schrijf en teken op de volgende bladzijde wat je de belangrijkste informatie uit deze les vond.**

KIJK TERUG

- 15 Deze les ging over voorkennis ophalen. Je leerde dat je vaak al iets weet over een onderwerp. **Het is belangrijk dat je weet welke voorkennis je hebt. Schrijf een argument op waarom dat zo is.**

Bijvoorbeeld: Als ik weet wat ik al weet, hoef ik alleen goed op te letten bij de dingen die ik nog niet weet.

- 16 Je hebt nu vier teksten over tornado's gelezen. Kijk nog eens terug naar opdracht 1.

Kruis jouw antwoord aan.

Kies je antwoord 2, maak dan de zin af.

- Ik vind nog steeds dat mijn antwoorden juist zijn.

- Ik weet nu dat *bijvoorbeeld: het tweede antwoord niet klopt. In Nederland komen geen tornado's voor!*

EXTRA ✨

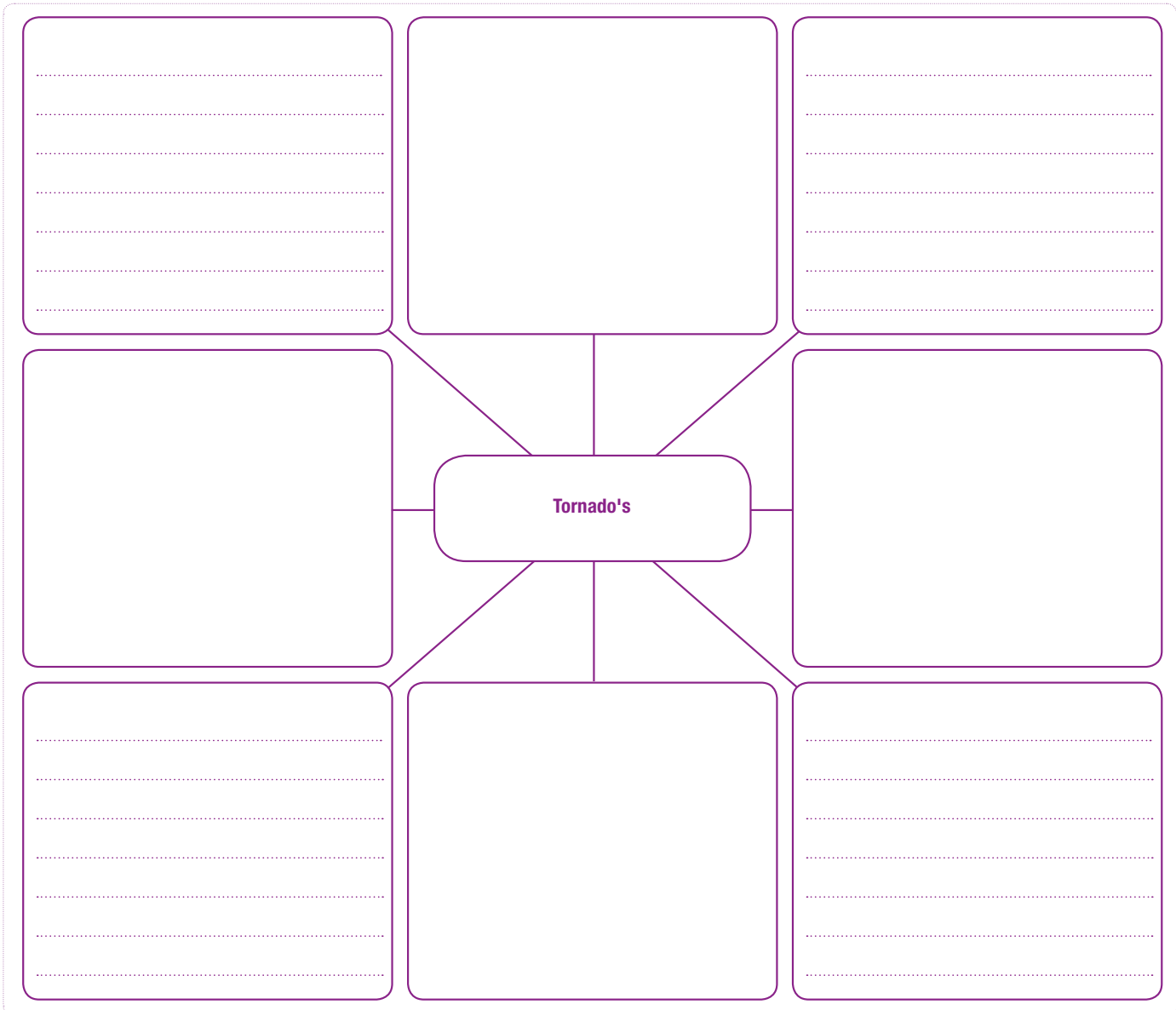
- 17 Tekst 1 is een ooggetuigenverslag van een vreselijk enge gebeurtenis. Er gebeuren ook erg leuke, fijne dingen! **Schrijf een ooggetuigenverslag van hoogstens tien regels over iets leuks of fijns dat je meemaakte!**

Bijvoorbeeld: Ik ben bij voetballen gegaan. Ik speelde een paar wedstrijden in het tweede en dat ging best goed. Zaterdag ging ik bij het eerste kijken. Er was een speler niet gekomen. Toen vroegen ze mij. Jippii!!!

Nabespreken

- 1 Vraag een of meer kinderen waar het in deze les om ging. (Verwijs eventueel naar het spiekbriefje.) Je dacht voor het lezen na over wat je al wist over het onderwerp van de tekst. Waarom deed je dat? (Dat helpt je bij het begrijpen van de tekst.)
- 2 Vraag aan de kinderen: Wanneer haal je je voorkennis over het onderwerp van de tekst op? Na het lezen? (Nee, voor het lezen. Achteraf weet je of je voorkennis wel of niet is uitgebreid.)
- 3 Bespreek bij opdracht 6 waarom het handig kan zijn om de informatie in een pijlschema te zetten. (Dan zie je hoe de tekst is opgebouwd. Of hoe de informatie in elkaar zit. Zo onthoud en begrijp je die informatie beter.)

- 4 Bespreek de kijk terug-opdrachten (reflectie).
- 5 Bespreek een of meer van de volgende vragen:
 - Heb je altijd een mening over iets? (Nee, dat hoeft niet. Het kan zijn dat je te weinig weet over een onderwerp. Of dat je het niet interessant genoeg vindt om er een mening over te hebben.) Heb je altijd kennis over het onderwerp nodig om een mening te hebben? (Eigenlijk wel, maar vaak hebben mensen toch een mening over iets ook al weten ze er niet zo veel vanaf.)
 - Krijgt iedereen bij elke tekst altijd nieuwe informatie? Wordt je voorkennis bij alle teksten uitgebreid? Kijk naar de teksten in het leesboek. (Nee, ieders voorkennis is anders. Niet iedereen leert dus hetzelfde van een tekst.)

- Bij welke tekstsoorten krijg je waarschijnlijk de meeste nieuwe informatie? (Bij informatieve teksten bestaat de kans dat je heel veel nieuwe informatie krijgt. Bij betogende teksten kan het zijn dat je argumenten leest die jou ook veel nieuwe informatie geven en daarmee een nieuwe of uitgebreide mening over een onderwerp.)

Toepassen

Het is van belang dat kinderen samenhang zien tussen de verschillende domeinen waarin ze onderwijs krijgen. Gebruik de kennis en strategieën uit de les begrijpend en studerend lezen ook in andere lessen.

Een voorbeeld:

- 1 Sta stil bij een actueel onderwerp. Laat de kinderen vooraf hun mening geven over dit onderwerp. Vraag later in de les of die mening hetzelfde is gebleven of is veranderd. Welke argumenten hebben de kinderen om hun mening wel/niet aan te passen?